

Miten tarinat koottiin

Projektin haastatteluista vastasi Arimo Helmisaari. Haastateltavat olivat asuneet vuosisadan alkupuolella kartanon kulmilla, työskennelleet kartanossa tai osallistuneet muuten kartanon elämään, lapsina tai aikuisina. Enimmäkseen he ovat työväen lapsia, jotka ehtivät itsekin jossain vaiheessa osallistua kartanon töihin. Haastatteluissa yritettiin tavoittaa eri näkökulmia, eri ikäryhmiä, tietoa eri työtehtävistä ja elämän eri puolista, muistoja monista ihmisistä. Niitä, joiden muisti ylti ajassa takaisin aina 1920-luvulle asti, oli harvassa. Heistä Akseli Toivonen ja Liisa Helmisaari pääsivät *Mikon juureen* kesken muistitiedon keruun. Tarinat tulivat talteen viime hetkellä.

Haastatteluja tehtiin vuoden 2005 syksystä alkaen, useimmiten haastateltujen kotona. Syksyllä 2006 järjestettiin ensimmäinen ryhmähaastattelu, paikkana Riihimäen väenasunto, joka on koko tarinassa keskeinen. Haastatteluissa oli yleensä mukana toisena haastattelijana ja muistiinpanojen tekijänä Sirkku Pihlman.

Kirjassa on myös Akseli Toivosen laatimia muistelutarinoita. Akseli kirjoitti niitä varta vasten projektille, täyttäen kirjekuoria selvällä käsialallaan. Raimo Vuolukka taas paikkasi kirjoituksellaan Kuralaan liittyvää aukkoa haastateltujen kertomuksissa. Kotiseutuyhdistys oli mukana järjestämässä Yläneelle kulttuuriympäristöseminaaria keväällä 2006. Siellä Arimo esitti tosipohjaisen kuvauksen äitinsä Liisan kokemasta koulumatkasta kartanon ydinalueen halki. Tämä tarina otettiin mukaan kirjaan. Arimo laati vielä tarinoiden päätösrunon Hiljasta ja Arvista.

Arimon tehtävänä oli vielä vanhojen valokuvien kokoaminen ja skannaus ja niihin liittyvän tiedon keräys. Talteen saatiin kuvia monen vanhan yläneläisen albumeista. Myös Yläneen kotiseutuyhdistyksellä on laaja kokoelma paikallisen valokuvaajan Anselm Laakson otoksia. Kuvia katseltiin haastattelujenkin yhteydessä. Ne herättivät eloon muistoja ja tekivät kerrotut henkilöt elävämmiksi.

*Akseli Toivonen keittiössään Yläneen Hovilanmäessä 21.10.2005.
Kuva: Sirkku Pihlman.*

Kertojat

Akseli Toivonen s. 1916, k. 2007

Akseli tuli kartanoon vuonna 1921, kun hänen isänsä Frans Toivonen otti vastaan kartanon tallimiehen toimen. Akseli oli perheen esikoinen. Hän kasvoi kartanon töihin. Hän auttoi äitiään sikala- ja navettatöissä ja hänestä tuli kartanon nuori ja taitava hevosmies, kunnes muutti perheensä mukana Frans Toivosen omalle tilalle Alastarolle ennen talvisotaa.

Oikealla Sirkka Allinkari ja Arimo Sirkan olohuoneessa Aurassa 3.11.2006. Kotiseutuyhdistys sai kokoelmiinsa yläneläisen tuolin ja kuparipannun.

Alla Liisa Helmisaari kukkiensa parissa Yläneen Vainionperässä.

*Kuvat: Sirkku Pihlman ja Arimo Helmi-
saari.*

Liisa Helmisaari, s. Helomaa, "Mykkälän Liisa" s. 1923, k. 2006

Liisa oli Mykkälän pikkutilan lapsia, joka asui isovanhempiensa Juho ja Edla Mykkälän ja tätinsä Aili Sainion hoivissa äitinsä kuoltua varhain. Juhon ja Edlan lapsista kolme kuoli varhaisessa aikuisiässä.

Sirkka Allinkari s. 1923, k. 2008

Sirkka oli karjakko Akseli Andstenin tytär. Andsten oli kartanossa 1925-1928, jonka jälkeen hän ryhtyi itsenäiseksi talolliseksi. Andstenin perhe oli erityisessä ystävyyssuhteessa kartanon isäntään.

Työväentalolla kuvia katsomassa 8.8.2007. Vasemmalta Edith Linnansuu, Leena Suomi, Linnea Savolainen ja Anja Salo. Takana Raimo Vuolukka.

Kuva: Sirkku Pihlman.

Aatto Toivonen syntymäpäivänään 5.1.2008 kotonaan Alastarolla.

Kuva: Arimo Helmisaari.

Aatto Toivonen s. 1923

Aatto on Akselin nuorempi veli. Hän muutti isänsä mukana tämän uudistilalle Otsolan rajoille 1936 eikä ehtinyt olla palkkatyössä kartanossa.

Aarne Aaltonen s. 1926, k. 2008

Aarne oli kartanon metsätyömies Eino Aaltosen poika. Sota-aikana miesten ollessa rintamalla myös Aarne tarvittiin kartanon töihin.

Linnea Savolainen, s. Qvist s. 1926

Linnea oli kasvattina Ketolassa lähellä Niemmen torppaa ja parikymmenvuotiaana kartanon päärakennuksessa emännöitsijän apulaisena.

Aarne Aaltonen työväentalon perunasopalla 8.8.2007. Vasemmalla Linnea Savolainen, Aarnen edessä Edith Linnansuu.

Kuva: Arimo Helmisaari.

*Tyko Hippos ja Olavi Tuominen Hippoksella liki Yläneen Sahan paikkaa 25.1.2008. Olavi selaa valokuvaatikkoaan.
Kuva: Arimo Helmisaari.*

Anja Salo, s. Toivonen s. 1930

Anja oli tallimestari Frans Toivosen nuorin tytär, Akselin ja Aaton sisar. Hän eli kartanossa talvisodan kynnykselle.

Olavi Tuominen s.1927

Olavin äiti Elli asui kuolemaansa saakka Niemien mökissä ja työskenteli kartanossa emännöitsijän apulaisena, puutarhassa ja erilaisissa kiireajan tilapäistöissä. Olavi oli jo kouluaikana lantunharvennuksessa ja nuorena miehenä metsä- ja puutarhatöissä.

Tyko Hippos s. 1930

Tykon isä oli karjakko ja äiti hoiti sikoja. Tyko teki sota-aikana töitä kartanossa, mutta pääsi pian Yläneen sahalle repsikkapojaksi. Hän oli kartanon työnjohtajana 1974 alkaen.

Raili Räikkönen, s. Sainio s. 1933

Raili on Mykkälän Aili Sainion tytär ja kartanon työväenlasten kaveri.

Leena Suomi, s. Vuolukka s. 1938

Leena on Vuolukan Ailin tytär. Aili hoiti navetta-apulaisina työskennelleiden sisartensa ja mylläri-isänsä Kustaa Vuolukan taloutta Riihimäessä. Leena asui suuren osan elämänsä Riihimäessä ja hoiti vielä taloon Hiljan ja Helkan jälkeen jääneitä kissoja ja kukkia.

*Arimo Helmisaari, Akseli Toivonen ja Tyko Hippos Riihimäen porstuassa 2.9.2006.
Kuva: Sirkku Pihlman.*

Leena Suomi tutkii valokuvia takanaan Sirkku Pihlman. Ollaan Raimo ja Lempi Vuolukan kotona Yläneen Lietsassa 10.7.2007. Kuva: Arimo Helmisaari.

Raili Räikkönen, Leena Suomi ja Raimo Vuolukka Riihimäen porstuassa 2.9.2006. Kuva: Sirkku Pihlman.

Raimo Vuolukka s. 1934

Raimo on Leenan serkku, Yrjö Vuolukan poika, mylläri Kustaa Vuolukan pojanpoika. Yrjö oli kartanon traktorimies. Naimisiin mentyään hän muutti vaimonsa kotitaloon Ruusuun Lietsaan, mutta pysyi kartanon työntekijänä.

Sisko Kallionpää, s. Ojala, s. 1930

Sisko on kartanon rehumiehenä ja tallimiehenä toiminut Kalle Ojalan tytär, joka pienenä lapsena asui Kapakassa. Äiti tuurasi navetta-apulaisia ja työskenteli myöhemmin varsinaisena navetta-apulaisena ja sen jälkeen emännöitsijän apulaisena päärakennuksessa. Sisko itse oli nuorena mm. puutarha-apulaisena kartanossa.

Vilho Lehto s. 1920

Vilho on metsänhoitaja ja tuli sodan jälkeen huolehtimaan Yläneen talollisten metsistä.

*Raimo Vuolukka kotonaan Yläneen Lietsassa
10.7.2007.*

*Vilho Lehto 24.2.2008 valokuvien parissa.
Kuvat: Arimo Helmisaari.*

*Sisko Kallionpää.
Kuva: Ville Mäki-Mattila.*

Haastattelut

21.10.2005

Akseli Toivosen haastattelu Yläneen Hovilanmäessä.

6.11.2005

Liisa Helmisaaren haastattelu Yläneen Vainionperässä.

17.11.2005

Tyko Hippoksen haastattelu Yläneen Anivehmaantiellä.

28.12.2005

Akseli Toivosen haastattelu Yläneen Hovilanmäessä.

Kesä 2006

Käytiin Akseli Toivosen kanssa läpi valokuvia Hovilanmäen Luontokapinetissa.

2.9.2006

Tapaaminen Vanhankartanon väenrakennuksessa Riihimäessä. Muistelijoina Tyko Hippos,

Raili Räikkönen, Leena Suomi, Akseli Toivonen
ja Raimo Vuolukka.

3.11. 2006

Sirkka Allinkarin haastattelu Aurassa.

11.1.2007

Vierailu Lea Perttinän luona Turussa.

18.1.2007

Raili Räikkösen haastattelu Turussa.

18.1.2007

Sisko Kallionpään haastattelu Pöytyällä.

22.3.2007

Aarne Aaltosen haastattelu Turussa.

11.5. 2007

Akseli Toivosen haastattelu Yläneen Hovilan-
mäessä.

10.7.2007

Tapaaminen Vuolukalla Yläneen Lietsassa.
Muistelijoina Raimo Vuolukka ja Leena Suomi,
tukijoukkoina Lempi Vuolukka ja Erkki Kivimä-
ki.

Kuvantunnistustilaisuus Yläneen työväentalolla 8.8.2007. Vasemmalta Aarne Aaltonen, Tyko Hippos, Sirkku Pihlman, Tapio Rastas, Edith Linnansuu, Leena Suomi, Linnea Savolainen, Raimo Vuolukka ja oikeassa reunassa edessä Anja Salo, takana Raili Juhola. Mauno ja Tarja katselevat seinältä ja työväenyhdistys Pelastajan lippu tuo tunnelmaa.

Tapio Rastas auttoi kuvien paketoinnissa ja näyttämässä työväentalon tunnustustilaisuudessa.

Kuvat: Arimo Helmisaari.

*Työväentalon tilaisuuden iloiset keittäjät
Ulpu Rastas ja Raili Juhola.
Kuva: Arimo Helmisaari.*

21.7.2007

Toimi Nauman haastattelu Turussa Pläkkikau-
pungissa.

8.8.2007

Tapaaminen Yläneen työväentalolla. Haasta-
teltavina Anja Salo ja Linnea Savolainen. Mu-
kana kuvia tunnistamassa ja tukijoukkoina
Leena Suomi ja Erkki Kivimäki, Raimo Vuoluk-
ka, Aarne Aaltonen, Edith Linnansuu, Tapio ja
Ulpu Rastas sekä Rinnen Alen veljentytär Raili
Juhola.

5.1.2008

Aatto Toivosen haastattelu Alastarolla.

25.1.2008

Haastattelu Hippoksella Anivehmaantiellä,
mukana Tyko ja Leila Hippos sekä Olavi Tuomi-
nen vaimoineen ja Maarit-tyttäreineen.

24.2.2008

Vilho Lehdon haastattelu Yläneen kirkonkyläs-
sä.

Kirjan tekijöistä

Arimo Helmisaari, s. 1952

Mykkälän Eedlan ja Juhon lapsenlapsenlapsi
ja kulttuuriympäristöasioista huolta kantava
Yläneen kotiseutuyhdistyksen puheenjohta-
ja. Arimo on aina asunut Vanhankartanon
lähimiljöössä. Osallistunut aktiivisesti muun
muassa Kappelniitun kirkonpaikan ja sen lähi-
ympäristön säilyttämiseen.

*Lempin lounaspöytä kotiseutuyhdistyksen huo-
neessa Luontokapinetissa huhtikuussa 2008.
Raimo Vuolukka luki ja kommentoi kirjan käsikir-
joitusta. Lempi-Kanerva -vaimo tuki kaikin tavoin
ja tarjosi kokoontujille runsaat herkut. Kuvassa
edessä selin Sirkku Pihlman, vasemmalta Veera
Ilmonen ja Raimo ja Lempi-Kanerva Vuolukka.*

Kuva: Arimo Helmisaari.

Sirkku Pihlman, s. 1954

Tutkija Turun yliopiston Kulttuurien tutkimuksen laitokselta, Yläneen kesäasukas syntymästään alkaen. Kiinnostunut ensin kartan alueesta arkeologisesta näkökulmasta, sitten kartanosta yhteisönä ja rakennettuna ympäristönä. Kartanon työläisyys on lähellä omaa henkilöhistoriaa.

Oikealla Maija Mäki kirjaa taittamassa.

Kuva: Sirkku Pihlman.

Oikealla alakulmassa Sirkku Pihlman kasaa kirjan viimeisiä palasia.

Kuva: Maija Mäki.

Alakuvassa Veera Ilmonen piirtää kartanon alueen karttakuvaa 15.7.2008 vieressään Sirkku Pihlman.

Kuva: Arimo Helmisaari.

